A CONTRASTIVE SEMANTICO-PRAGMATIC ANALYSIS OF THE ADJECTIVAL PHRASEOLOGICAL SYNONYMS DENOTING "WEALTH" IN ROMANIAN AND ENGLISH

Ana Birtalan
Assist. Prof., PhD, "Titu Maiorescu" University of Bucharest

Abstract: This article aims at creating a parallel of the adjectival phraseological series of synonyms which include the notion of "wealth", analyzing their behavior at the pragmatic level, in different contexts extracted from Romanian and English literature.
Following our research, we've discovered that there is an impressive number of phraseological expressions which include in their semantic structure the notion of "wealth" both in English and Romanian, and our first objective was to make up an adequate balance of equivalency in style and register of each and every phraseological phrase.
Thus, starting from Leech's one of the ways of relating semantics to pragmatics (pragmaticism – pragmatics in semantics), we have analyzed the different effect that these phraseological expressions have in contexts when they turn the utterance into a pragmatic act, into an invitation of decoding messages hidden behind words.

Keywords: adjectival synonym, pragmatic analysis, implicature, connotation, illocutionary force, decoding.

În lucrarea de faţă ne propunem o analiză a mecanismelor interioare de construire a unui mesaj cu ajutorul frazeologismelor adjectivale in contexte, realizând o evaluare contrastiva a efectului semantic si pragmatic oferit de folosirea acestora in contexte în limbile română şi engleză.

Principala misiune constă în descoperirea acelor mijloace lingvistice care au loc în procesul comunicării, ce „vorbesc" luminând textul cu o semnificaţie nouă, mai bogată, mai expresivă.

Analiza comparativă pe care o propunem in acest articol se desfăşoară în jurul frezeologismelor adjectivale ce denotă ideea de „*bogăţie",* în încercarea de a observa efectul pe care acestea îl au în contexte atunci când emiţătorul le prefereă simplelor adjective. Evident, va fi vorba despre o creştere, impresionantă uneori, a dimensiunii expresive conferite textului. Mai mult decât atât, se urmăreşte printr-o paralelă, gradul de expresivitate al fiecărei limbi, capacitatea de a transmite acelaşi mesaj în registre si stiluri diferite.

Statutul frazeologismelor adjectivale.Între frazeologismele adjectivale şi adjective se stabileşte un raport de corespondenţă: *a fi cu ochii în patru – atent; ca scos din cutie –*

BDD-V2091 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:28 UTC)

îngrijit; a fi în patru iţe – beat; a avea seu la rărunchi – bogat; limpede ca bună dimineaţa – clar; *to be all ears – careful; spick and span – neat; tight as a drum – drunk; to be in cash – wealthy; as clear as daylight – clear.*

Ca şi adjectivele propriu-zise, şi frazeologismele adjectivale denumesc însuşiri şi calităţi ale unor fiinţe sau obiecte: *cu sânge rece – calm; cu mâna spartă – risipitor; a avea gâdilici la limbă – vorbăreţ; cu scaun la cap – deştept; uşor ca o pană – foarte uşor; cât un fir de mac – foarte mic; bun de dat la râpă – neînsemnat; neimportant*; *with cold blood – calm; free with one's money – spendthrift; to have a loose mouth – talkative; to have brains – clever; light as a feather – light; worthy of consideration – significant.*

În limba română există doar câteva studii în care au fost cercetate frazeologismele adjectivale.

O primă încercare de a analiza locuţiunile adjectivale îi aparţine lingvistului Gh. Poalelungi [1], care a clasificat aceste unităţi ale limbii din punctul de vedere al elementelor lor componente. Cercetătorul a stabilit 21 de tipuri de locuţiuni adjectivale cu structuri gramaticale diverse. Tipologia frazeologismelor adjectivale este însă cu mult mai variată. Însuşi autorul menţionează că nu consideră clasificarea „decât aproximativă, dacă nu chiar arbitrară." [1, p. 146]. Analizând articolul respectiv, Gh. N. Dragomirescu scrie că nu e de acord cu toată lista prezentată de Gh. Poalelungi, deoarece „unele din îmbinările de cuvinte considerate de autor locuţiuni adjectivale nu sunt decât atribute, fie verbale, fie substantivale, fie adjectivale, fie chiar pronominale." [2, p. 619]

Lingvista L. Lupuşor a efectuat clasificarea gramaticală a *unităţilor frazeologice adjectivale* (termenul aparţine autoarei – subl. n.), pe care le împarte, în funcţie de elementele componente, în două tipuri: 1) unităţi frazeologice al căror model include în componenţa lor ca dominantă gramaticală (sau, uneori, ca simplu component) un adjectiv (*tare de înger)* şi 2) unităţi frazeologice al căror model include în componenţa lor ca dominantă gramaticală alte părţi de vorbire (*a avea bumbac în urechi, la mintea cocoşului, a se teme şi de umbra lui* etc. [3, p. 261]

În primul tip de unităţi frazeologice adjectivale autoarea a stabilit şase modele structurale şi a confruntat însuşirile lexico-gramaticale ale acestor unităţi cu cele ale adjectivului, evidenţiind trăsăturile comune şi diferenţiale ale unităţilor frazeologice adjectivale şi ale adjectivelor. Concluziile la care ajunge L. Lupuşor nu au caracter general, deoarece au fost supuse analizei doar şase tipuri de unităţi, iar în limba română există cu mult mai multe modele structurale de unităţi frazeologice adjectivale, ce au în componenţa lor un adjectiv.

În al doilea articol, L. Lupuşor clasifică, în funcţie de natura gramaticală a elementelor componente, unităţile frazeologice ce nu conţin adjective în structura lor. [4] Autoarea, concepând frazeologia în sens larg, a inclus printre tipurile de unităţi frazeologice adjectivale şi multe îmbinări libere de cuvinte (*o minune de cântec, un farmazon de mânz* etc.), se confundă chiar unităţile frazeologice adjectivale cu frazeologismele substantivale (*om de paie, vorbă de duh* etc.). [4, p. 103]

BDD-V2091 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:28 UTC)

E necesar să se sublinieze că la delimitarea frazeologismelor adjectivale de alte tipuri de frazeologisme se cere să se ţină cont de: 1) identitatea sensurilor, 2) identitatea paradigmelor frazeologice şi 3) funcţiile sintactice ale frazeologismelor adjectivale.

Deci, ca să se poată vorbi despre frazeologisme adjectivale, ele trebuie să redea însuşiri şi calităţi, să aibă aceleaşi sau aproximativ aceleaşi categorii morfologice şi funcţii sintactice ca şi adjectivele propriu-zise: *fudul* (sau *surd) de urechi*, *a fi rău* (sau *prost) dispus*, *a avea burta lipită de coaste, tras (ca) prin(tr-un) inel, fură ouăle de sub cloşcă, a sta ca pe ghimpi* etc.

În limba română, frazeologismele adjectivale au fost cercetate mai amplu de lingvistul Gh. Colţun. Autorul descrie detaliat valorile semantice [5, p. 16-18], structura gramaticală [5, p. 18-23], particularităţile morfologice şi funcţiile sintactice ale frazeologismelor adjectivale. [5, p. 24-28]

Frazeologismele adjectivale ale limbii engleze nu au constituit până acum obiectul vreunui studiu. Ele au fost doar ilustrate în dicţionare frazeologice, întocmite de lingvişti ca P. M. Roger [6] sau A. Bantaş, L. Leviţchi [7], care nu au căutat să întocmească nicio clasificare, nici la nivel lexico-gramatical, nici la cel tematic, bazându-se exclusiv pe răspândirea şi gradul de uz ale combinaţiilor de cuvinte organizate într-un tot comparabil, însă nu identic cu lexemul.

Sinonimele frazeologice adjectivale nu au constituit până în prezent obiectul de studiu al vreunei lucrări în lingvistica românească. Problema acestora a fost prezentată doar în plan general de către lingvistul Gh. Colţun. În cartea *Structura semantică a frazeologismelor în limba română*, autorul prezintă fenomenul sinonimiei în cadrul tuturor tipurilor de frazeologisme, menţionând că „din cele 250 de serii sinonimice analizate, 150 sunt verbale, ceea ce constituie 60%, 37 – adjectivale (15%), 33 – adverbiale (13%) şi 30 – substantivale (12%) .

În limba engleză nu există până în prezent lucrări cunoscute în care să fie studiate sinonimele frazeologice adjectivale.

Analiza contrastiv-tipologică a sinonimelor frazeologice, în general, şi a celor adjectivale, în special, nu s-a efectuat până în prezent în nicio lucrare atât în limba română, cât şi în limba engleză. În continuare, vor fi cercetate câteva aspecte contrastiv-tipologice ale unor sinonime frazeologice adjectivale din limbile română şi engleză care includ ideea de „*bogăţie*”.

1. **Bogat**: 1) *a avea bani gârlă* (sau *cu sacul, cu carul),* 2) *a avea bani groşi,* 3) *a avea bani (strânşi) la ciorap,* 4) *a avea* (sau *a fi în) biştari,* 5) *a avea cheag,* 6) *a avea* (sau *a fi cu) punga plină* (sau *groasă),* 7) *a avea seu la rărunchi,* 8) *a avea la chimir,* 9) *a fi (bogat) ca un stup* (sau *a fi, a se face stup de bani),* 10) *a fi cald la pungă,* 11) *a fi cu dare de mână,* 12) *a fi gros la pungă,* 13) *gros la ceafă* (sau *cu ceafa groasă),* 14) *a fi în gologani,* 15) *a fi în lovele,* 16) *a fi în mălai,* 17) *(a fi) larg la pungă,* 18) *a fi plin* (sau *dobă,* sau *doldora) de bani*, 19) *a fi plin de parale ca câinele de purici,* 20) *a fi putred de bogat* (sau *bogat putred),* 21) *a fi tare în guşă,* 22) *a întoarce banii cu lopata*, 23) *a se juca cu banii*, 24) *a-şi mânca averea* (sau *banii, aurul) cu lingura,* 25) *a se culca pe bani*, 26) *a se scălda în bani,* 27) *tare de ceafă* – 1) *to have*

BDD-V2091 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:28 UTC)

plenty/lots of money, 2) *to have tons of money*, 3) *to have money put by*, 4) *to live in clover*, 5) *to be well-off, 6) to have a large purse;* 7) *to be in cash*, 8) *to be in funds*, 9) *rich as Cressus*, 10) *being an oof-bind*, 11) *to be well-to-do*, 12) *to have a fat purse*, 13) *rolling in it*, 14) *to roll in money*, 15) *to have any amount of money*, 16) *to have a well-lined purse*, 17) *to be made of money*, 18) *having plenty of dough*, 19) *rolling in wealth*, 20) *rolling in riches*, 21) *to have money coming out of one's ears*, 22) *to play with money*, 23) *to live on the fat of the land*, 24) *to sleep on money*, 25) *to play ducks and drakes with the money*, 26) *with ample means*, 27) *to wallow in money.*

Având a face cu o serie foarte bogată în sinonime frazeologice, structura componenţială este, la rândul ei, foarte variată, încluzând frazeologisme cu componenţi lexicali asemănători, parţial asemănători, cele mai multe serii prezentând însă modele structurale diferite atât în limba română, cât şi în limba engleză

Toate sinonimele frazeologice de mai sus pot fi clasificate în patru tipuri mari:

I) care au în componenţa lor verbul „a avea";
II) care conţin în structură verbul „a fi";
III) care au ca element de bază un adjectiv;
IV) care posedă verbe cu diverse semnificaţii.

Ambele limbi se întrec în asocieri lexicale cât mai frapante, folosind ca procedeu stilistic derivarea conotativă, de la sens concret la abstract cu ajutorul metaforei. De exemplu, în ambele limbi noţiunea de „scăldat", care presupune existenţa unei suprafeţe imense de apă, se metaforizează înlocuind suprafaţa de apă cu o mare imensă de bani în care poţi înota, în care te poţi înfăşura (*a avea bani gârlă, a se scălda în bani – to wallow in money, to roll in money)*. Sau în acelaşi sens, asocierea frapantă şi neobişnuită a noţiunii de „joc", ce presupune relaxare, lipsa responsabilităţii privind banii, creează o metaforă ce indică şi accentuează ideea de bogăţie ce relaxează, detaşează (*a se juca cu banii – to play with money, to play ducks and drakes with money).* De asemenea, ideea de *„a fi în bani"*, ce apare în limba română sub diferite forme, utilizând o paletă largă de sinonime ale lexemului *bani*, uneori cu o conotaţie ironică (*a fi în lovele, a fi în mălai, a fi în gologani)* se regăseşte identic în limba engleză atât din punct de vedere structural, cât şi pe plan ideatic (*to be in money, to be in cash, to be in funds, to be oof-bind).* Referentul frazeologismului „*larg la pungă"* (punga) se regăseşte întocmai şi în limba engleză (*to have a large purse),* accentuând ideea de mulţime de bani ce pot fi cheltuiţi fără oprelişte. La nivel de discurs, când se preferă unul dintre aceste frazeologisme simplului lexem *bogat*, se doreşte, pe de o parte, crearea unei implicaturi, oferind un mesaj suplimentar, ironic, peiorativ, dar şi îmbogăţirea contextului la nivel stilistic, pe de altă parte. „*E în lovele*, are de unde să dea", zise Mara plină de obidă." [8, p.188] Aceeaşi implicatură este prezentă şi în contextul englezesc: „I make allowances for your youth and inexperience, but *you roll in money*, you've got to find a meaning to it." [9, p. 145] Există şi frazeologisme ce doar conotativ şi la nivel de context ne relevă sensul, conferind discursului atât valoare stilistică, cât şi forţă ilocuţionară (*tare în ceafă, gros la ceafă, tare în guşă)*: „Societarul cel gras era la masă cu nevastă-sa şi cu feciorul de la Universitate. Era *tare în ceafă,* avea pământuri în Pârâul Caprei, ştia toată lumea, dar se purta bine cu toţi" (10, p.

BDD-V2091 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:28 UTC)

108). „ E *gros la ceafă*, are de ros/ Are cheag la inimă (chimir).” (11, p. 202) După cum se poate observa, conotaţia frazeologismelor este una peiorativă. Dacă în primul exemplu ea este echilibrată de propoziţia adversativă ce îi urmează, în cel de-al doilea, A. Pann preferă acest frazeologism pentru a accentua în mod negativ ideea de bogăţie a personajului său, oferind contextului o puternică forţă ilocuţionară. La fel, în limba engleză, frazeologismul *to live in clover,* prinde contur semantic la nivel de conotaţie, conferind contextului în care apare valoare stilistică. Mesajul este transmis prin implicatură, accentuându-i astfel gradul de persuasiune:”I intend to work for all I’m worth, enough *living in clover* and doing nothing!”(12, p.121)

Ca o concluzie, putem afirma că analiza semantică remarcă încă o dată plasticitatea limbii române, capacitatea ei de a face asocieri absolut minunate, menite să convingă şi să ofere expresivitate discursului. Deşi există asemănări din punct de vedere referenţial, limba engleză oferă mai puţină culoare stilistică frazeologismelor sale echivalente, preferând de cele mai multe ori asocieri denotative conotaţiilor şi implicaturilor din limba română. De asemenea, am observat că implicatura este ataşată conţinutului semantic, a ceea ce se spune, iar nu a formei lingvistice. Prin urmare, ea nu poate fi separată de enunţare doar prin schimbarea unităţilor lexicale ale enunţului prin sinonimie. Cu alte cuvinte, substituţia prin sinonimie a unui segment al enunţului nu anulează implicatura. Ea rămâne, fiind ataşată conţinutului semantic al enunţului!

Bibilografie:

1. Poalelungi Gh. Locuţiunile adjectivale. În: Limba Română. Bucureşti, 1963, nr. 2, p. 133-146.

2. Dragomirescu N. Problema locuţiunilor ca obiect al analizei gramaticale. În: Limba Română. Bucureşti, 1963, vol. 6, p. 618-626.

3. Lupuşor L. Referitor la clasificarea gramatical-structurală a unităţilor frazeologice adjectivale. În: Lexicul şi frazeologia limbii moldoveneşti contemporane. Chişinău: Ştiinţa, 1981, p. 253-265.

4. Lupuşor L. Referitor la clasificarea gramatical-structurală a unităţilor frazeologice adjectivale lipsite de adjectiv în structura lor. În: Cercetări de lingvistică moldovenească. Chişinău: Ştiinţa, 1984, p. 100-111.

5. Colţun Gh. Aspecte ale frazeologiei limbii române. Chişinău: Editura Universităţii de Stat din Moldova, 1997, 86 p.

6. Roger P. M. Thesaurus of English Words and Phrasis. London: Longman, Brown, Green and Longmans, 1856. 852 p.

7. Bantaş A., Leviţchi L. Dicţionar frazeologic român-englez. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1966. 398 p.

8. Slavici I. Mara. Bucureşti: Editura pentru Literatură, 1965. 384 p.

9. Dreisder Th. An American Tragedy. London: Cox and Wyman Ltd, 1968. 352 p.

10. Agârbiceanu I. Arhanghelii. Bucureşti: Editura Biblioteca pentru toţi, 1962. 261 p.

11. Pann A. Povestea vorbei. Bucureşti: Editura Biblioteca Şcolarului, 1974. 134 p.

BDD-V2091 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:28 UTC)

12. Austen Jane. Mansfield Park. Hertfordsire: Wordsworth Edition Limited, 1992. 341 p.

BDD-V2091 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:28 UTC)